

- PRIMENE IMPULSNIH LASERA u FH

Osobine laserskog zračenja:

- Intenzivnost
- Monohromatičnost
- Usmerenost
- Koherentnost

E ; $\Delta\tau_{1/2}$ (ms, μ s, ns, ps, fs, as).
 P_p (kW; MW; GW; TW; Peta-W; Exa-W).

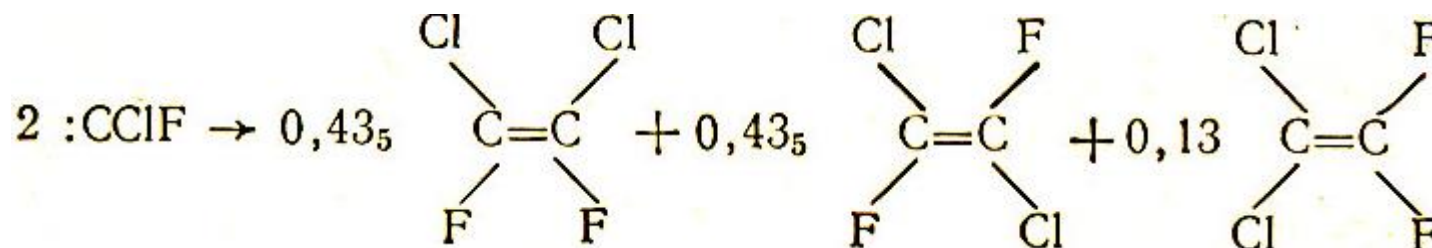
- Las. indukovanje i kontrola hem. reakcija
- Preparativna hemija
- Analitička hemija/Spektrohemijska
- Dijagnostika hemijskih procesa, itd.
- Specifične primene.

- Las. indukovanje i kontrola hem. reakcija

- V i UV; IR laseri.

3.

- Agregatno stanje:

- čvrsti sistem: (matrica, 20K, SF_6 -Argona)

- tečni sistemi: fotoredukcija SmCl_3 /metanol (KrF laser; $\text{Sm}^{+2}/\text{Sm}^{+3}$)

- heterogeni sistemi: adsorb. molekula; tanki slojevi.

- Preparativna hemija

- Lasersko prečišćavanje materijala (LPM)

- Proizvodnja čvrstih preparata (PP)

- Depozicija materijala laserima (LPD)

- Laserska separacija izotopa (LIS)

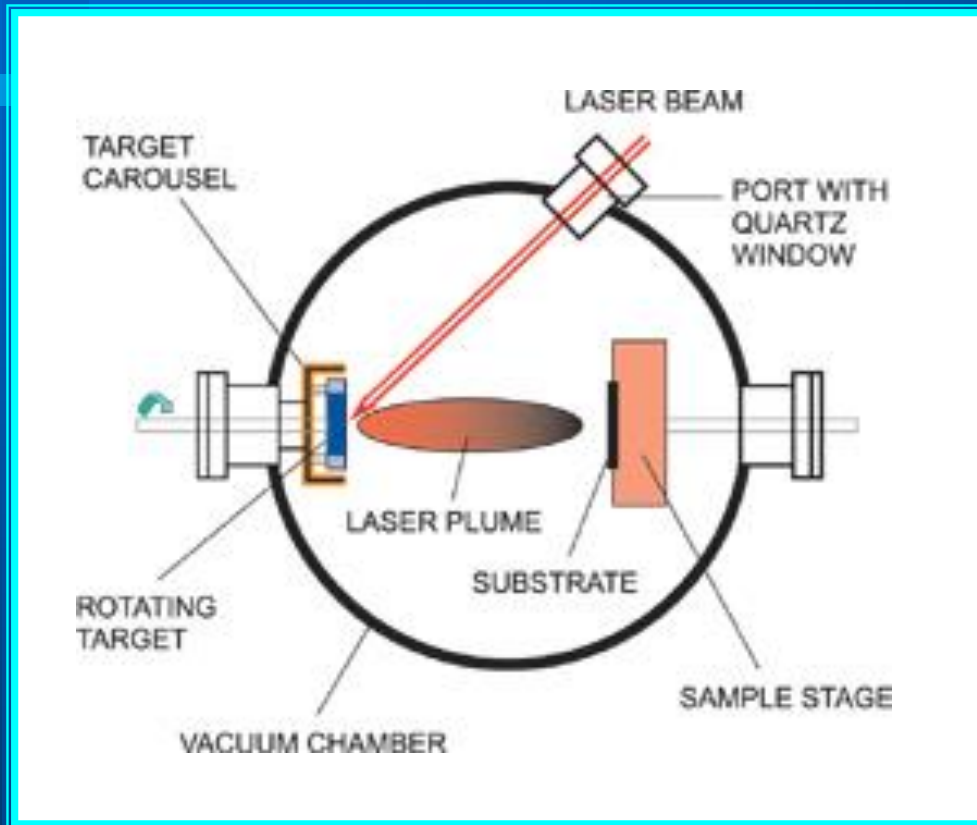
- LPM: a. B_2H_6 iz SiH_4 , (imp. CO_2 laser); $[B_2H_6]= 5-10\%$; 5 imp.

b. H_2S (smeša CO i H_2), (ArF); $H_2S \rightarrow H_2 + S$.

- PP:

a. SiH_4, NH_3 (CO_2 laser) $\rightarrow Si_3N_4$

- LPD metoda/tehnika

Primena: depozicija materijala
(*tankih filmova*) na substratu.

(*D- mikronski i sub-mikronski
domen; npr. TiN/steel; Si- sub.*).

Slika 1. Šematski prikaz LPD metode.

- LIS: $^{32,34}\text{S}$; $^{10,11}\text{B}$; $^{235,238}\text{U}$, itd.

$^{32,33,34,36}\text{S}$

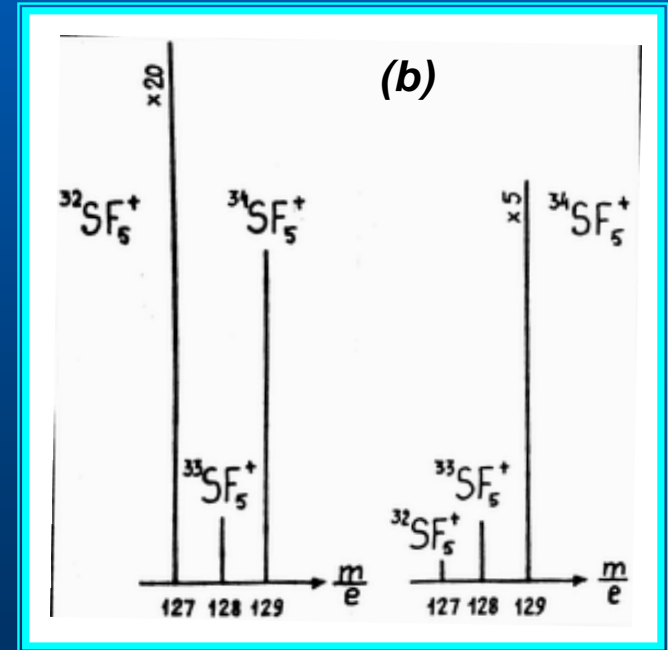
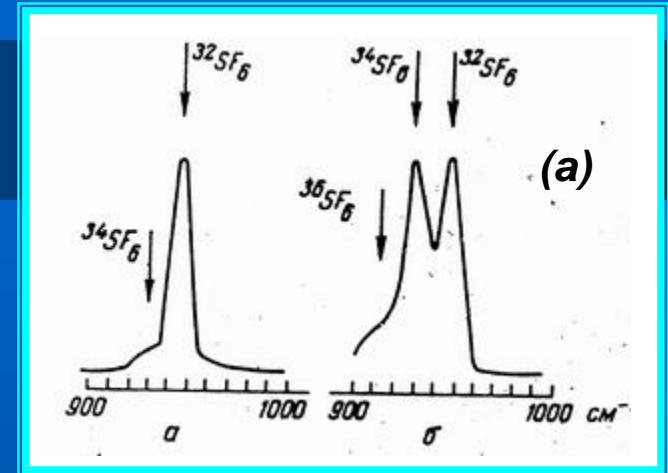
^{32}S - 95%; ^{33}S - 0,75%; ^{34}S - 4,2%; ^{36}S - 0,017%.

$^{32,34}\text{SF}_6$, IR spektar, $\Delta\nu = 17 \text{ cm}^{-1}$;

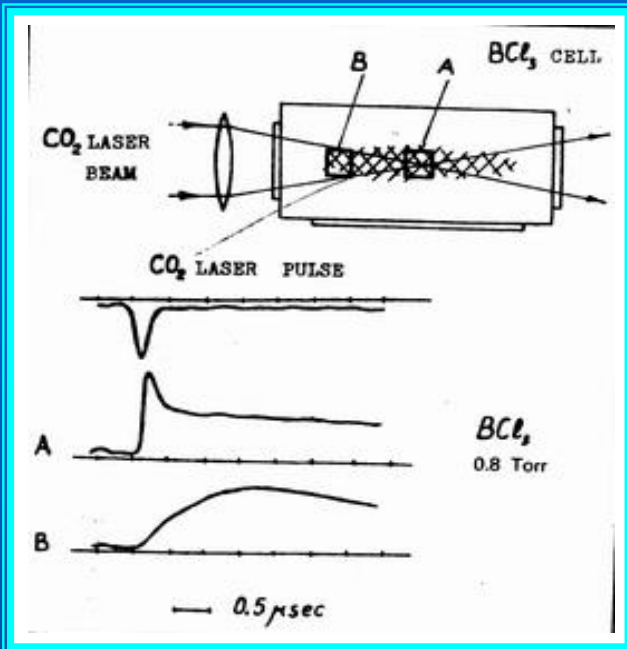
$^{32,34}\text{SF}_6 (\nu_3) \rightarrow (\text{nh}\nu, \text{TEA CO}_2 \text{ laser}; ^{32}\text{S} - 10,56 \mu\text{m}) \rightarrow$
 $\rightarrow \text{SF}_4 + \text{F}_2$

$$\beta(34/32) = \frac{[^{34}\text{SF}_6]^* [^{32}\text{SF}_6]_0}{[^{32}\text{SF}_6]^* [^{34}\text{SF}_6]_0} = 22$$

- ^{34}S , 4,2 \rightarrow 93%; Selective MPD.

Slika 1*. IR (a) i maseni spektar (b) SF_6 pre i nakon ozračivanja.

Slika 2. LIS eksperiment BCl₃ ili SF₆.

^{234,235,238}U

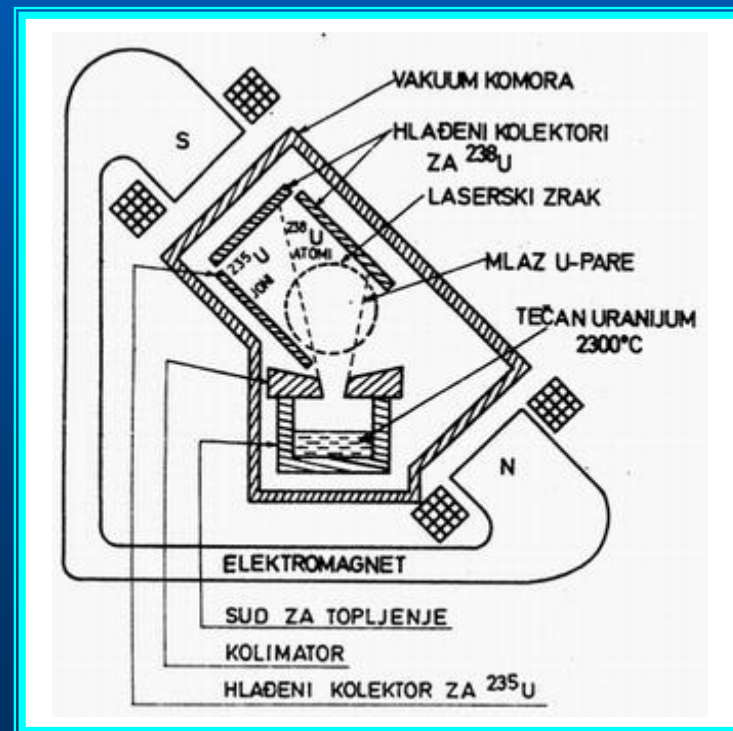
²³⁴U- 0,006%; ²³⁵U- 0,71%; ²³⁸U- 99,28%

- AVLIS

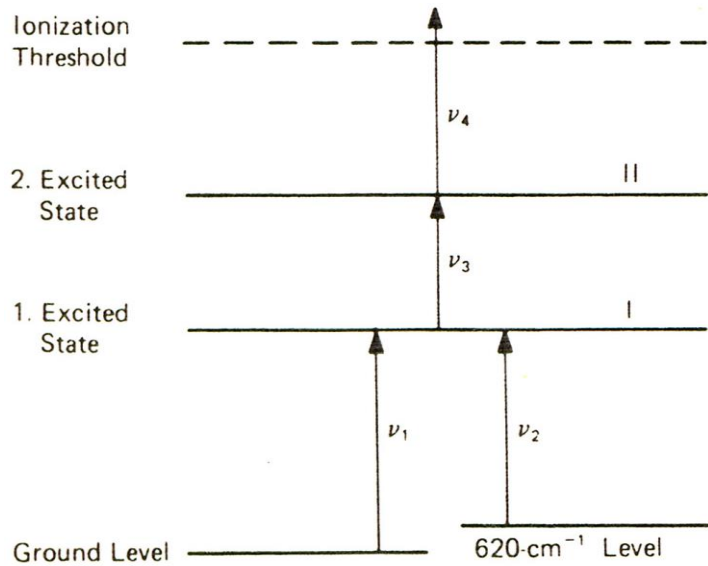
- MLIS

- Eksp. uslovi: $p = 0,18$ torr SF₆ + 2 torr H₂;
 $I = 1-2$ GW/cm² (fokus).

- AVLIS metoda.

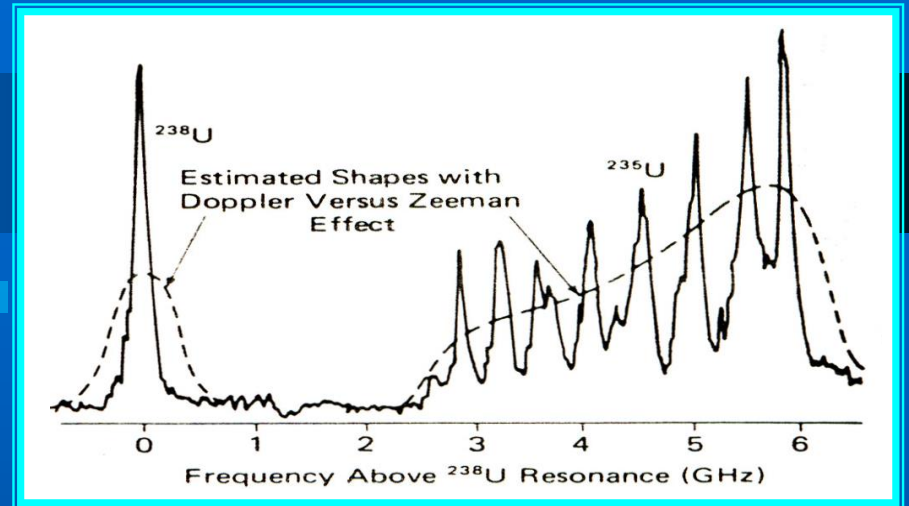

Slika 3. AVLIS eksperiment.

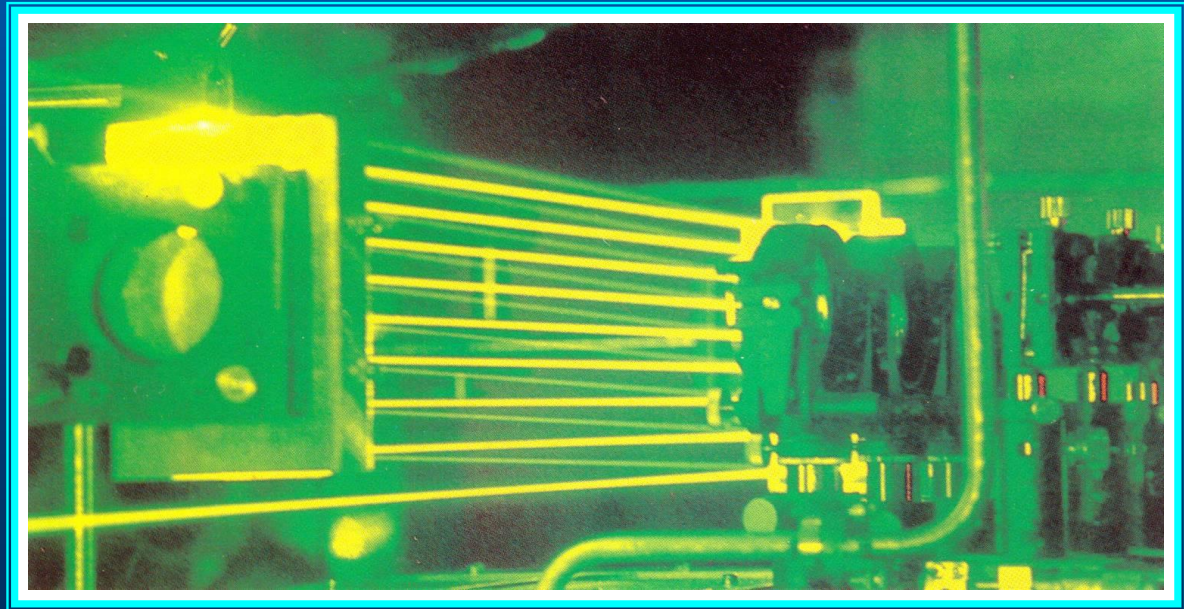

Slika 4. Relevantni nivoi U-izotopa.

- Obogaćivanje: 70%.

Slika 5. Selektivne las. frekvencije.

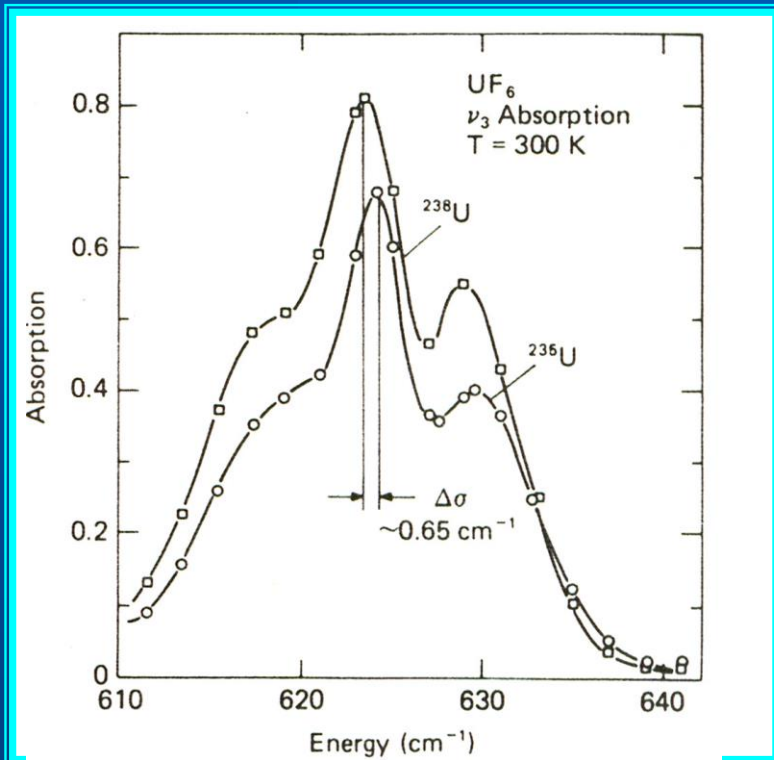

Slika 6. Foto AVLIS eksperimenta.

- MLIS metoda.

$^{235,238}\text{UF}_6$; $^{235,238}\text{U}(\text{OCH}_3)_6$; itd.

$^{235,238}\text{UF}_6$, IR spektar, $\Delta\nu = 0,65 \text{ cm}^{-1}$, (nhv, p-H₂, 16 μm ; TEA CO₂ laser).

$^{235,238}\text{U}(\text{OCH}_3)_6$,

IR spektar, $\Delta\nu = 0,75 \text{ cm}^{-1}$, (nhv, TEA CO₂ las.).

Slika 7. IR spektar $^{235,238}\text{UF}_6$.

- Analitička hemija/Spektrohemijska

- HEMIJSKA SPEKTROSKOPIJA SA LASERIMA:

1. Apsorpciona spektroskopija
 - 1.1. Konvencionalna apsorpciona spektroskopija
 - 1.2. Selektivna unutar-rezonatorska spektrosk.
 - 1.3. LIDAR

2. Specijalizovane apsorpcione metode/tehnike
 - 2.1. Ekscitaciona spektroskopija
 - 2.2. Jonizaciona spektroskopija
 - 2.3. Spektroskopija termalnog sočiva
 - 2.4. Fotoakustička spektroskopija
 - 2.5. Optogalvanska spektroskopija
 - 2.6. Laserska magnetna spektroskopija
 - 2.7. Laserska Štarkova spektroskopija
 - 2.8. Druge visoko rezolativne metode

3. **Fluorescentna spektroskopija**
 - 3.1. **Laser-indukovana atomska fluorescen.**
 - 3.2. **Laser-indukovana molekulska fluores.**

4. **Raman-ova spektroskopija**

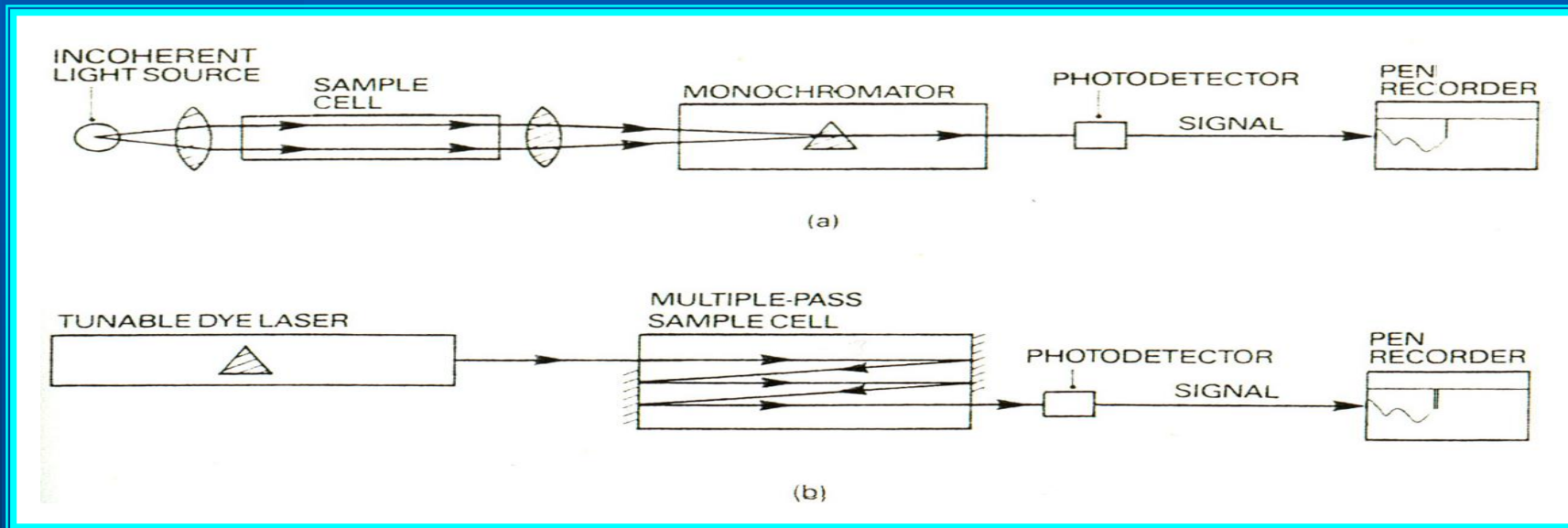
5. **Specijalizovane Ramanske metode/tehnike**
 - 5.1. **Rezonantna Ramanova spektroskopija**
 - 5.2. **Stimulisana Ramanova spektroskopija**
 - 5.3. **Inverzna Ramanova spektroskopija**
 - 5.4. **CARS spektroskopija**
 - 5.5. **Površinska “enhanced” Raman. spek.**
 - 5.6. **“Raman optical activity”**

6. **Multifotonska spektroskopija**
 - 6.1. **“Single-beam two-photon absorption”**
 - 6.2. **“Double-beam two-photon absorption”**
 - 6.3. **Multifotonska apsorpciona spek .**
 - 6.4. **Hiper-Ramanova spektroskopija**

7. Laserska masena spektrometrija

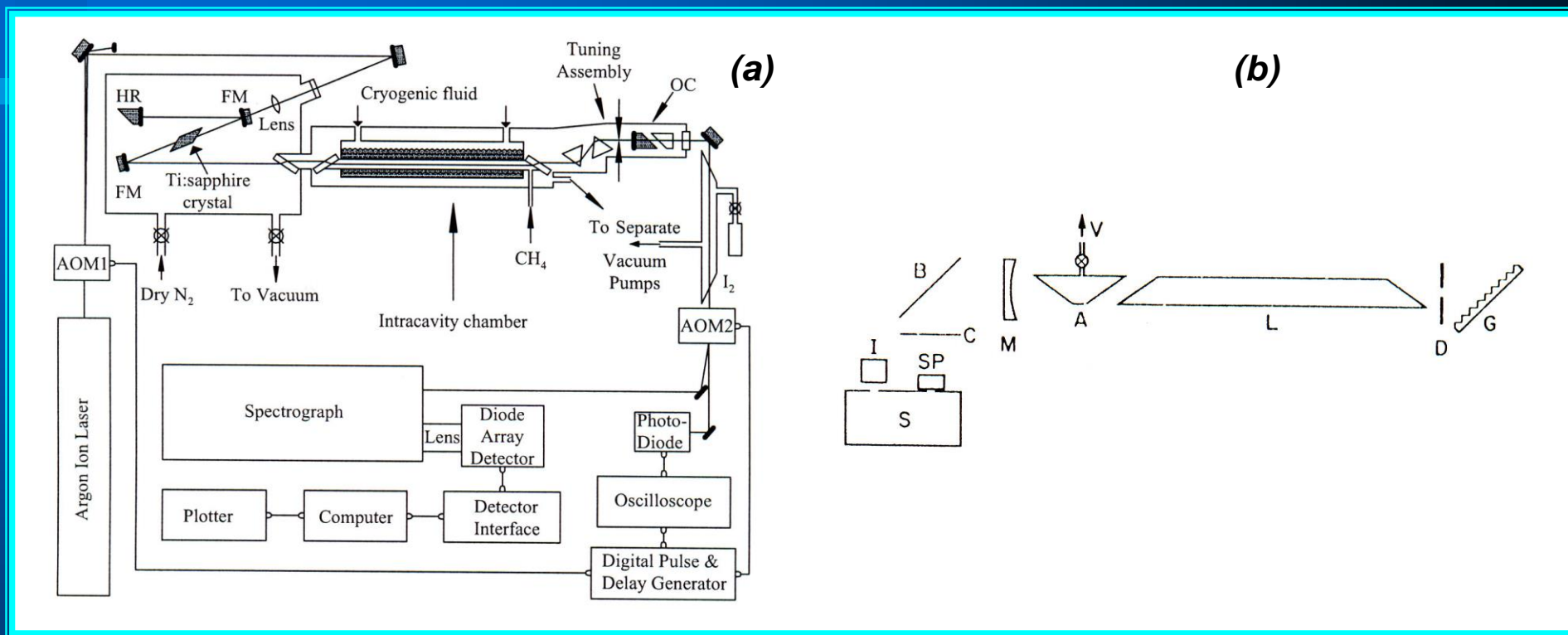
8. "Laser-induced breakdown" spektroskopija

- Konvencionalna apsorpciona spektroskopija

Slika 8. Konvencionalni (a) i laserski (b) spektrometar.

- Selektivna unutar-rezonatorska spektroskopija

Slika 9. SAUL na bazi čvrstotel. (a) i gasnog (b) lasera.

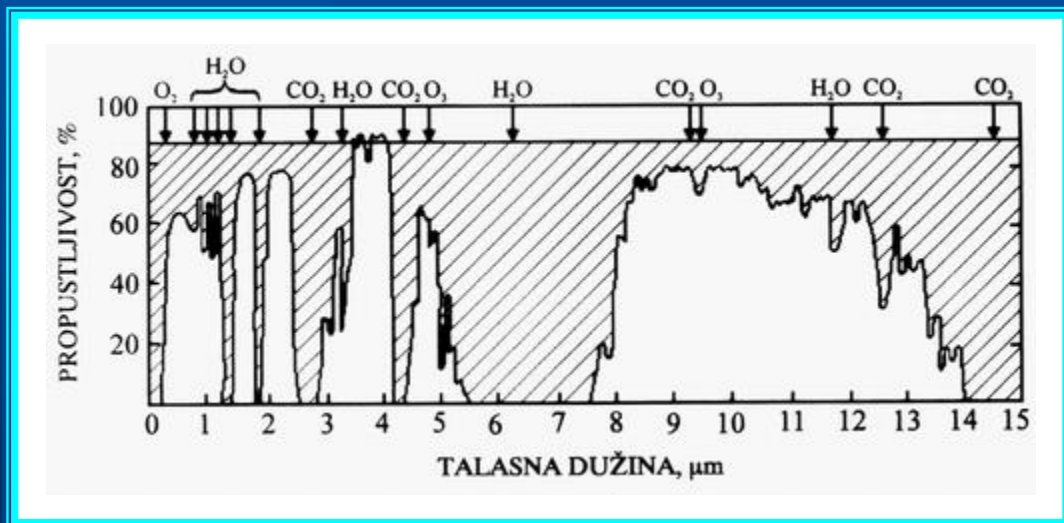
- $n = 1/1-R$, (100%, R). $R = 99\%$, $n = 100$. $L = 10\text{cm}$, $L_{\text{eff}} = 10\text{m}$.
- visoka osetljivost: ppm/ppb.

- **LIDAR:**

- **Light Detection And Ranging** (metoda daljinske detekcije; Dye, Nd:YAG, TEA CO₂ laser, itd.).

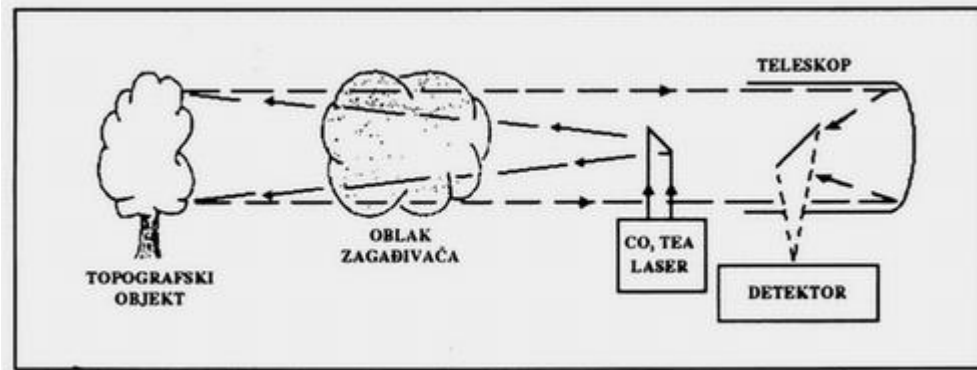
- **Parametri atmosfere:** (i) Sastav atm., (ii) turbulencija atm.,
(iii) temperatura atmosfere.

- **Kvantitativna analiza atmosfere:** TEA CO₂ laser, (C₂H₄, O₃, NH₃, itd.).
(C-C; C-O; C-F; Si-F; S-F; P-O; W-O; S-H; itd.).

Osetljivost metode:
reda ppm do ppb.

Slika 10. Propustljivost atmosfere.

Slika 11. Tipičan LIDAR sistem (topograf. rasejanje).

- Metoda DAZ:

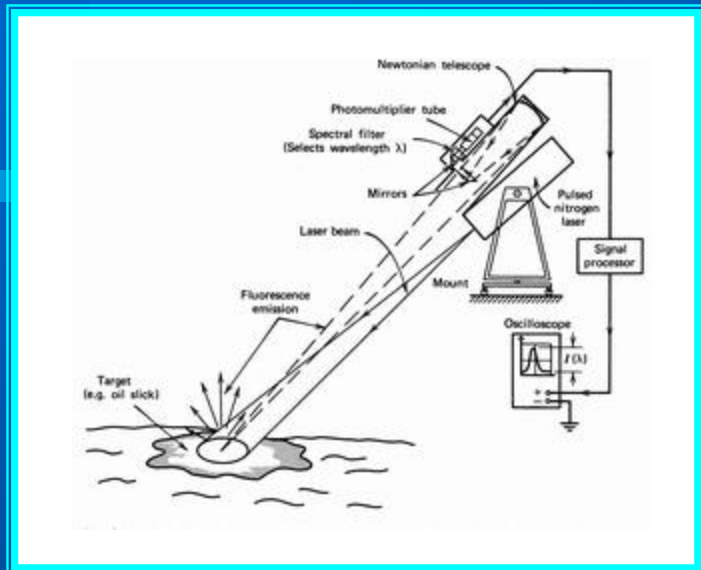
$$\rho = 1/2L (\alpha_R - \alpha_N) \ln (I_N/I_R).$$

ppm/ppb.

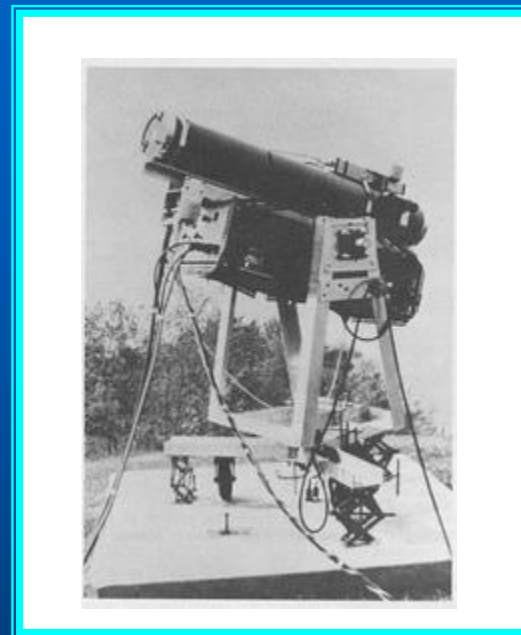

Slika 12. Foto LIDAR-a.

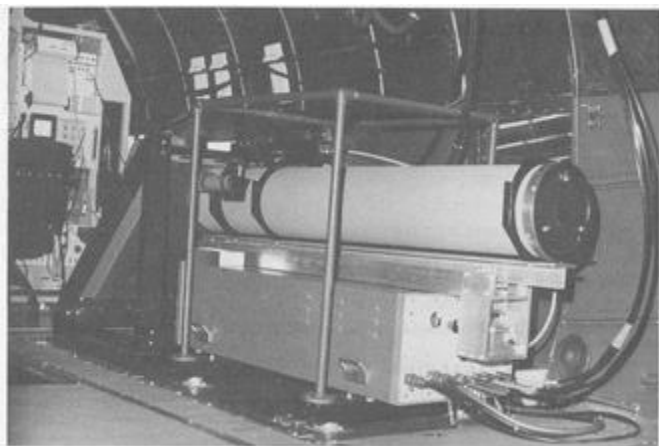
- “Laserski-indukovana fluorescentna” metoda

Slika 13. Šemat. prikaz fluosenzora.

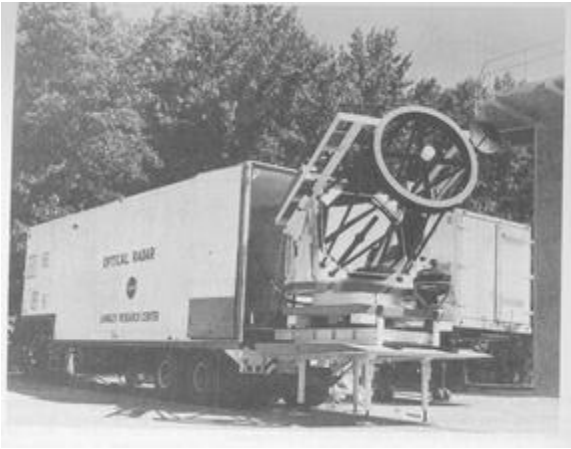
Slika 14. Foto FS.

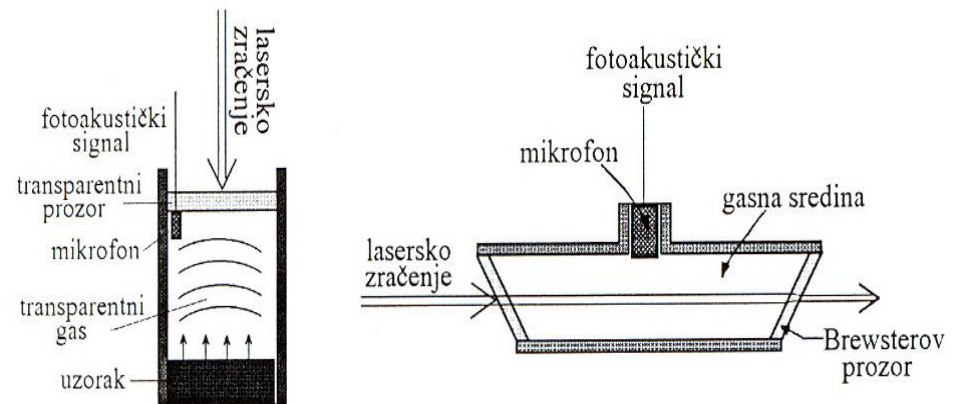
Slika 15. Foto FS.

- Metoda- Ramanovog rasejanja

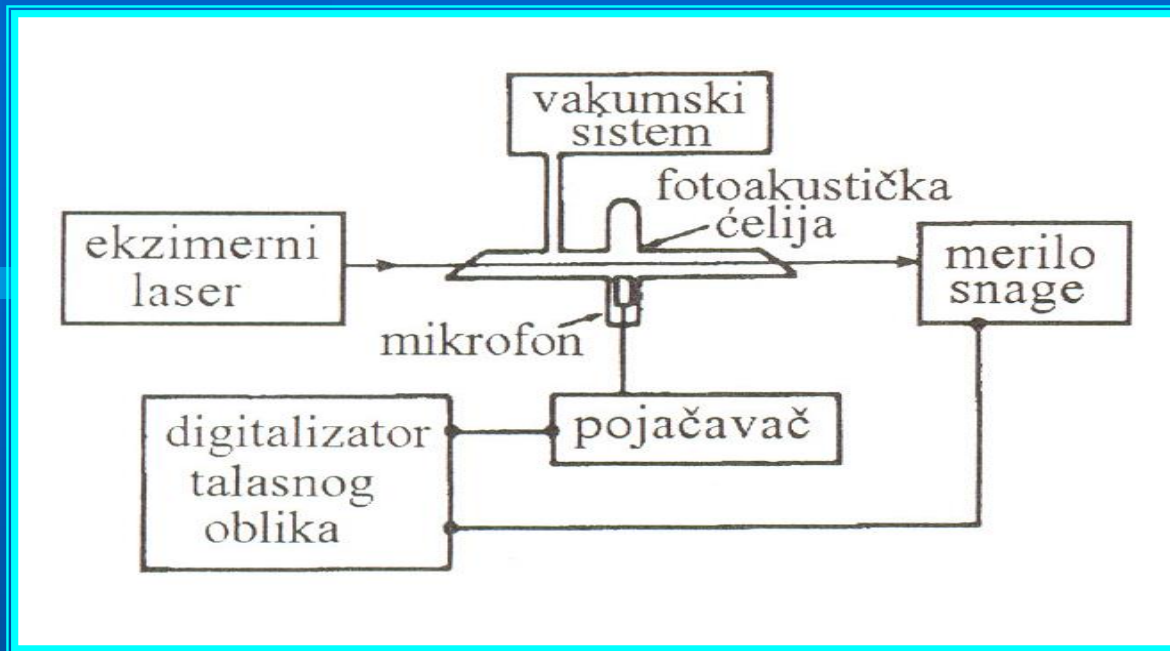
- Fotoakustička spektroskopija (apsorpciona spektroskopija)

Slika 16. Foto- Sistem sa Ram. rasejanjem.

Slika 17. Princip rada FAS.

Slika 18. Laserski FA spektrometar.

- Primena:

- Proučavanje čvrste, tečne, gasovite faze.

(mravlja kiselina- eksc. laser; 30 ppmV).

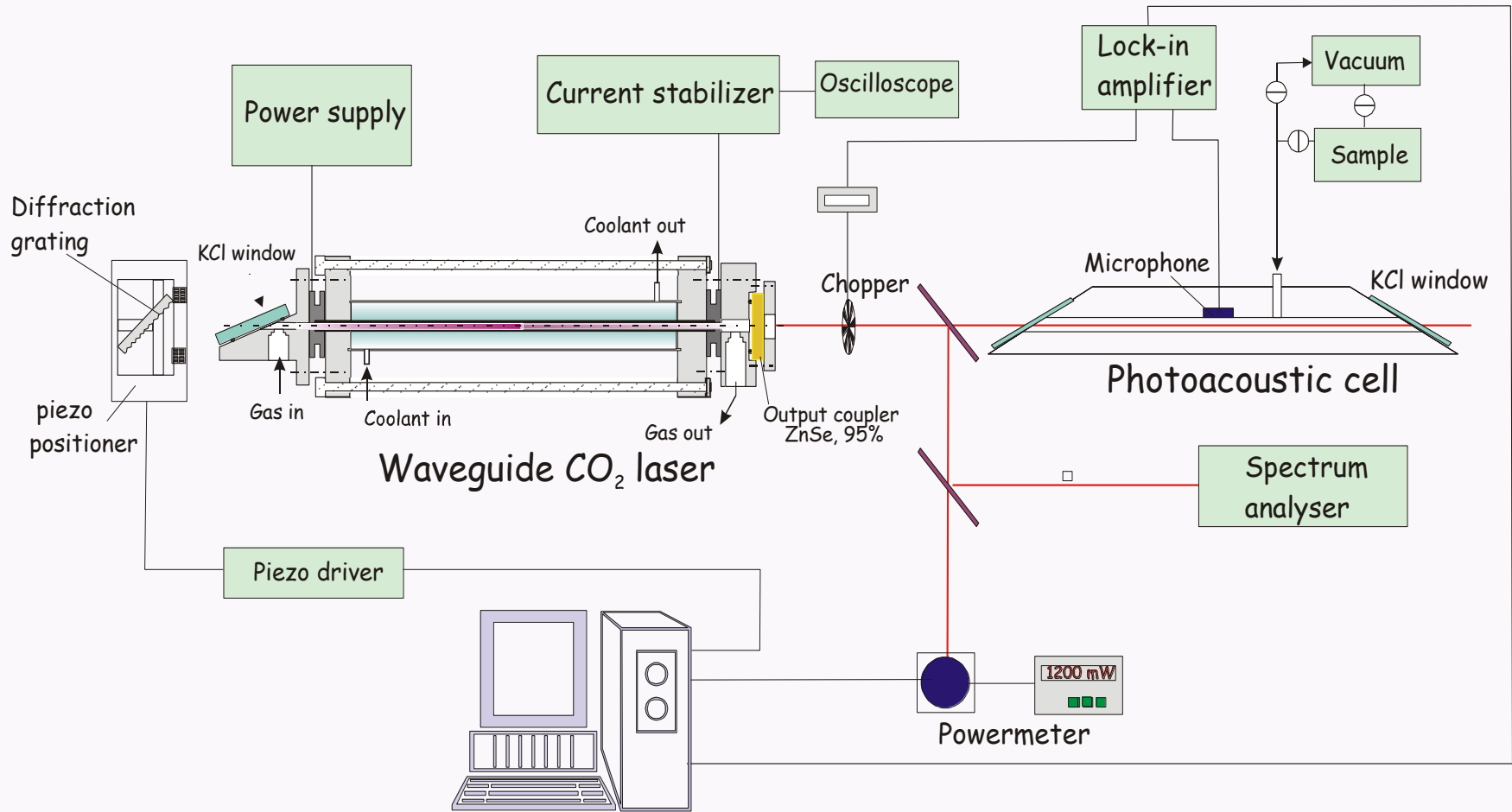

Fig. 19. PA spektrometer baziran na CO₂ laseru.

- Laserski-indukovana molekulska fluorescencija (LIF)

TEA CO₂ las.; MPD C₂H₃CN “propen-nitrile”.

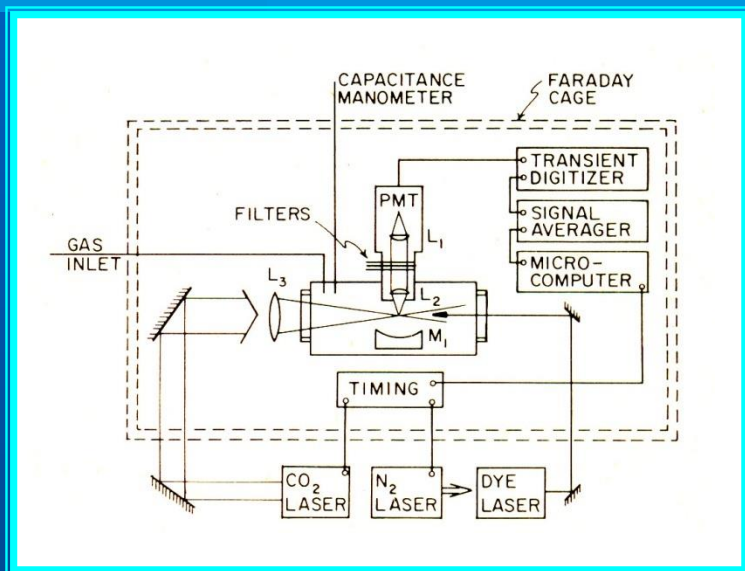

Fig. 20. LIF metoda za monit. CN, C₂ vrste.

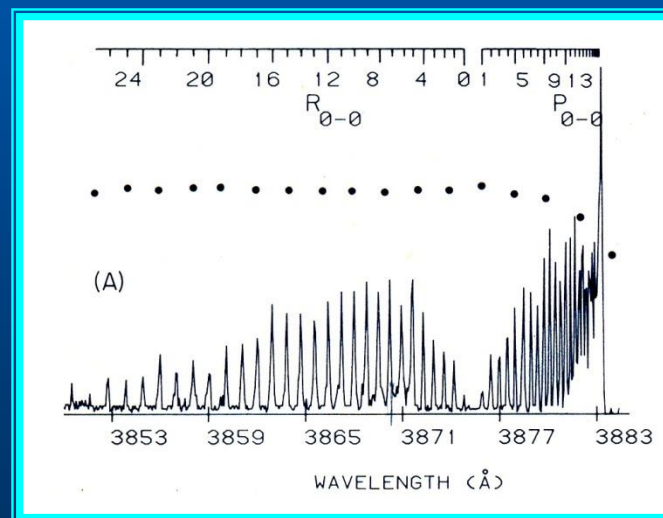
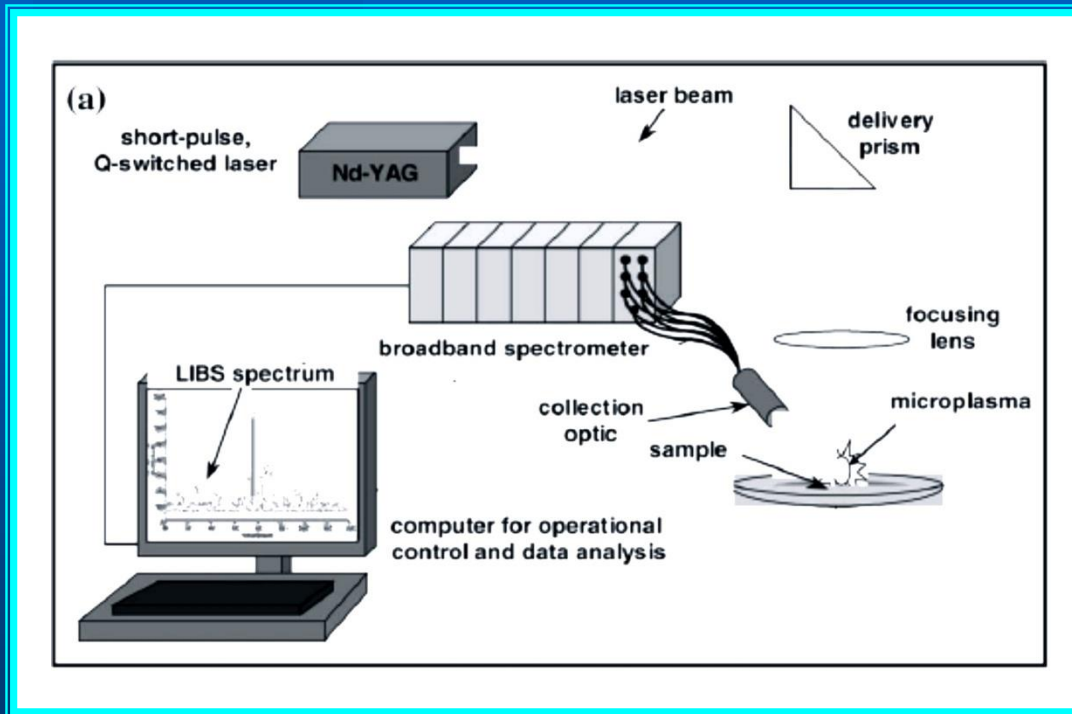

Fig. 21. LIF spektar CN vrste.

- “Laser-induced breakdown” spektroskopija (LIBS)

- *Kvalitativna i kvantitativna
analiza elemenata.*

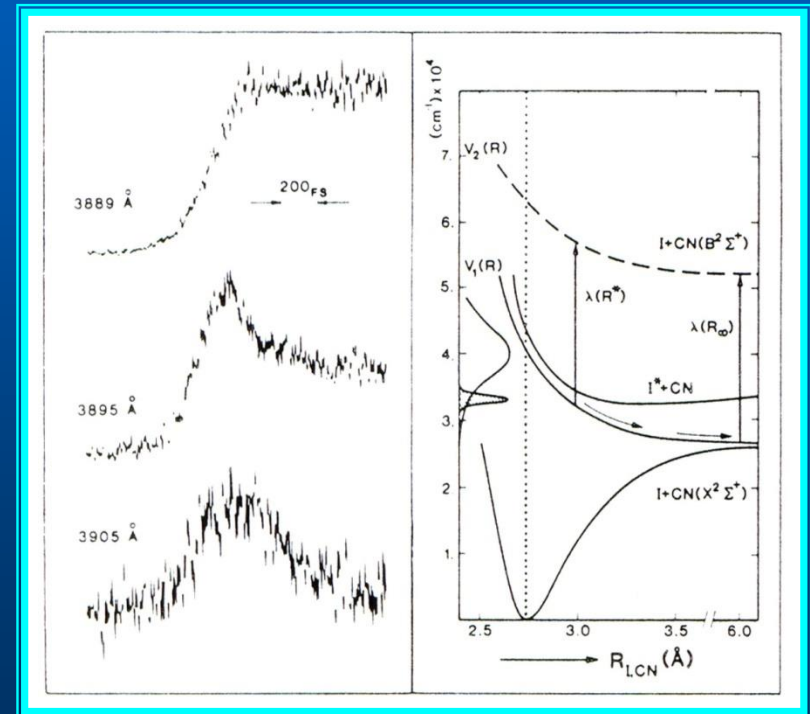
Fig. 22. Šematski prikaz LIBS.

- Dijagnostika hemijskih procesa:

- fs- dijagnostika "transition states" u hemijskim reakcijama

- Zavisnost (t, λ).

Slika 23. Dinamika reakcije dijagnos. fs- laserom.

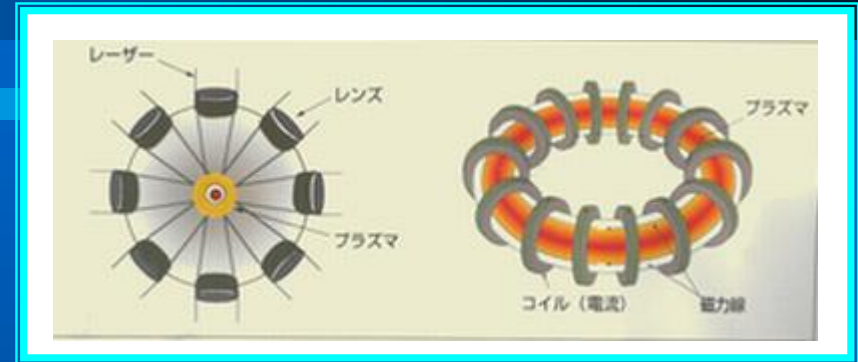
- dodatne **Relevantne primene impulsnih lasera:**

- **Fuzioni eksperiment**
- **Ubrzanje čestica**
- **Modifikacija materijala**

- Fuzioni eksperiment:

Slika 25. Izgled mete.

Slika 24. Inerciona i magnetna konfinirana fuzija.

- Laserske energije:

25 KJ (1ns, 1064 nm)

15 KJ (1ns, 532 nm)

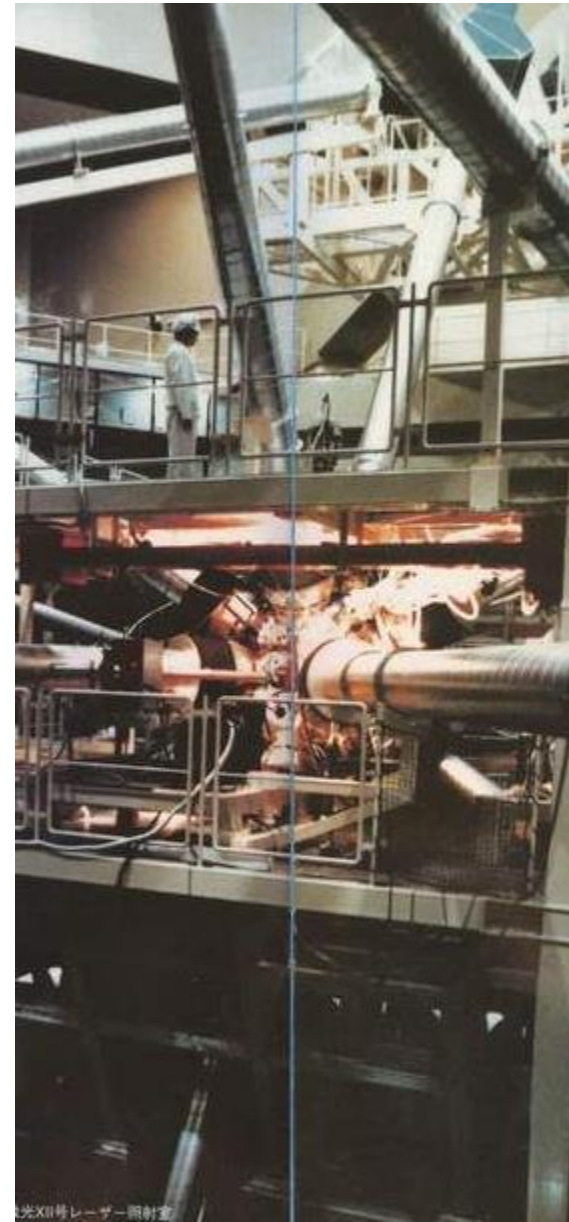
12 KJ (1ns, 350 nm)

- Imp. snaga:

25 TW (1 ns, 1064 nm).

(a)

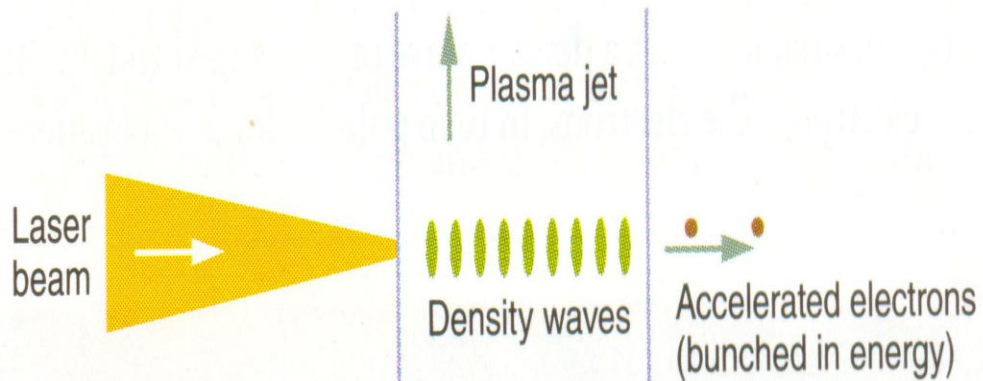

(b)

Slika 26. Postrojenje za fuzioni eksperiment. Laserski sistem (a) i interakc. komora (b).

- Ubrzanje čestica:

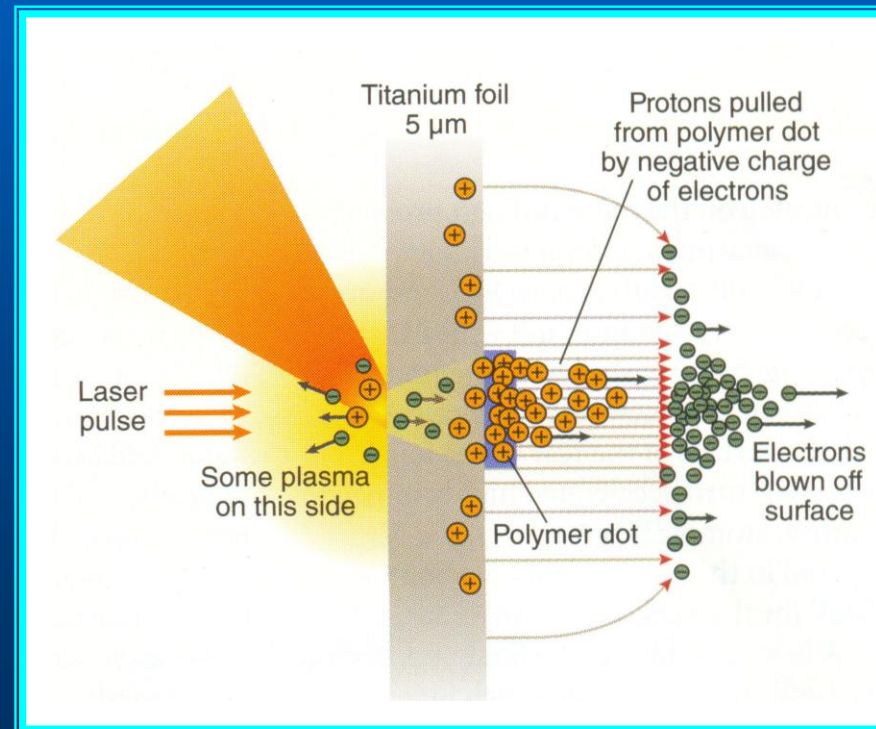
- $I \geq 10^{19} \text{ W/cm}^2$, fs-laser (80 fs, 10 TW).

Slika 27. Lasersko ubrzanje elektrona.

E_e - 100 MeV,

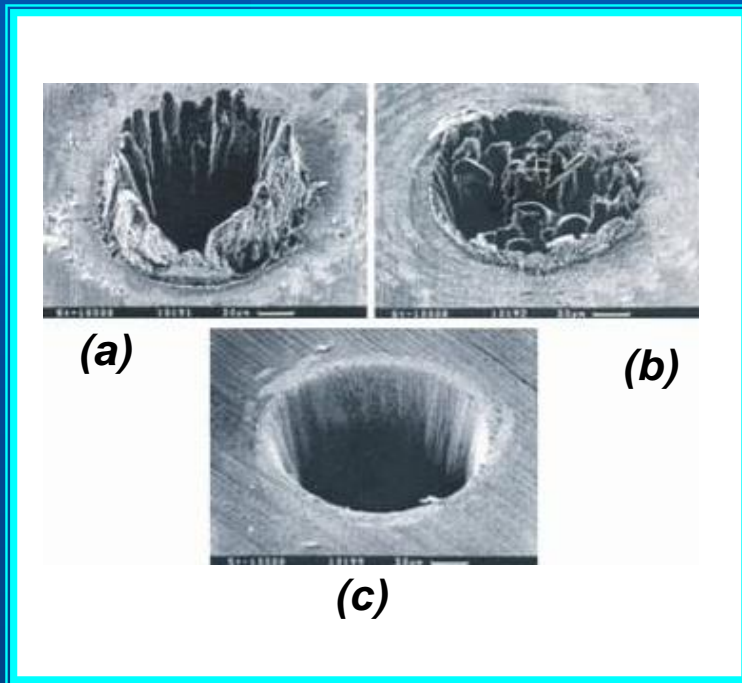
E_p - 1,2 (173) MeV

Slika 28. Ubrzanje protona.

- Površinska modifikacija materijala:

- Mikro-elektronici
- Senzorskoj tehnologiji
- Radioak. dekonatam., itd.

Slika 29. Modifikacija materijala ns- (a), ps- (b) i fs- (c) laserom.

Slika 30. Površinska dekontaminacija ^{137}Cs laserom.

Zaključak:

- Hemija u laserima.

HVALA NA PAŽNJI.

- NOBELOVCI – laseri/primene:

- A. Prokhorov, N. Basov, C. Townes, (F. 1964.)
- A. Kastler, (F. 1966.)
- D. Gabor, (F. 1971.)
- A. Shawlow, N. Bloemberger, K. Siegbahn, (F. 1981.)
- J. Polanyi, Y. Lee, D. Herschbach, (H. 1986.)
- S. Chu, C. Tannoudji, W. Philips, (F. 1997).
- A. Zewail, (H. 1999.)
- A. Cornell, C. Wieman, K. Wolfgang, (F. 2001.)
- T. Hansch, J. Hall, J. Galuber, (F. 2005.)

